

SPORAZUM O LJUDSKIM PRAVIMA - ANEKS 6

Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska (strane) su se dogovorile kao što sledi:

PRVO POGLAVLJE: POŠTOVANJE LJUDSKIH PRAVA

ČLAN 1

Osnovna prava i slobode

1. Strane će osigurati svim licima unutar njihove jurisdikcije najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i fundamentalnih sloboda, uključujući prava i slobode koje su osigurane Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i fundamentalnih sloboda i protokola uz nju i ostalim međunarodnim sporazumima koji su navedeni u dodatku na ovaj aneks. To su:

Pravo na život

Pravo da ne budu podvrgnuti torturi ili nehumanom i ponižavajućem tretmanu ili kažnjavanju

Pravo da ne budu držani u ropstvu ili poniznosti ili da izvode prisilan ili obavezan rad,

Prava na slobodu i sigurnost lica,

Pravo na fer saslušanje u građanskom i krivičnom postupku i druga prava koja se tiču krivičnih postupaka,

Pravo na privatn i porodičan život, dom i prepisku,

Slobodu misli, savjesti i vjere,

Slobodu izražavanja,

Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima,

Pravo na ženidbu i osnivanje porodice,

Pravo na vlasništvo,

Pravo na obrazovanje,

Pravo na slobodu kretanja i prebivališta,

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima uvrštenih uz aneks na ovaj ustav, koji se osiguravaju bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što su i zasnovane pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno i društveno poreklo, udruživanje sa nacionalnom manjinom, imovinom, rođenjem ili drugim statusom.

DRUGO POGLAVLJE: KOMISIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

DIO A. OPŠTE ODREDBE

ČLAN 2

Formiranje komisije

1. Kako bi pomagali potpisivanje svojih obaveza prema ovom sporazumu, strane ovim formiraju komisiju o ljudskim pravima (komisija). Komisija će se sastojati iz dva dijela: ured ombudsmena i dom ljudskih prava.

2. Dom ljudskih prava i ured ombudsmena će razmatrati, kao što je nadalje opisano:

a) navodna ili očita kršenja ljudskih prava kao što je predviđeno u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i fundamentalnih sloboda i protokolima uz nju ili

b) navodnu ili očitu diskriminaciju na osnovu pola, rase, boje, jezika, vjere, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, udruživanja sa nacionalnom manjinom, imovinom, rođenjem ili sličnim statusom koji proizilazi iz uživanja bilo kojih prava i sloboda predviđenih međunarodnim sporazumima navedenim u dodatku uz ovaj aneks, gde se tvrdi

da su takva kršenja ili se čini da su im strane počinile, bilo od strane zvaničnika ili organa strana, kantona, opština ili lica koje deluje pod ovlašćenjem takvog zvaničnika ili organa.

3. Strane priznaju pravo svim licima da dostave komisiji i ostalim tijelima za ljudska prava prijave koje se odnose na navodno kršenje ljudskih prava, u skladu sa procedurama ovog aneksa i takvih tela. Strane neće preduzimati nikakvu kaznenu meru usmerenu protiv osoba koje nameravaju dostaviti ili su dostavile takve tvrdnje.

ČLAN 3

Objekti, osoblje i troškovi

1. Komisija će imati odgovarajuće objekte i profesionalno kompetentno osoblje. Postojeće izvršni službenici koje će zajednički imenovati ombudsmen i predsednik doma, koji će biti odgovoran za sve neophodne administrativne aranžmane vezano za objekte i osoblje. Izvršni službenik će podlegati uputama ombudsmena i predsednika doma u meri u kojoj se tiče njihovog odnosnog administrativnog i profesionalnog kancelariskog osoblja.

2. Plate i troškovi komisije i njenog osoblja će strane zajednički odrediti i snosiće ih Bosna i Hercegovina. Plate i troškovi će biti u potpunosti adekvatni sprovođenju mandata komisije.

3. Komisija će imati svoje sedište u Sarajevu, uključujući i glavni ured ombudsmena i objekte za dom. Ombudsmen će imati najmanje po jedan dodatni ured na teritoriji Federacije i Republike Srpske i na drugim lokacijama, kako se bude smatralo da je potrebno. Dom se može sastati i na drugim lokacijama gde odredi da je za potrebe određenog slučaja to neophodno i može se sastati na bilo kom mestu koje se smatra da odgovara za inspekciju imovine i dokumenata ili drugih stvari.

4. Ombudsmeni i svi članovi doma neće se krivično ili građanski smatrati odgovornim za bilo koje radnje koje izvršavaju unutar obima njihovih dužnosti. Kada ombudsmeni i članovi doma nisu građani Bosne i Hercegovine, oni i njihove porodice će imati iste privilegije i imunitete koje uživaju diplomatski službenici i njihove porodice prema Bečkoj konvenciji i diplomatskim odnosima.

5. Uz puno poštovanje potrebe da se održi nepristrasnost, komisija može primiti pomoć bilo koje vladine, međunarodne ili nevladine organizacije kako bude smatrala da je potrebno.

DIO B. OMBUDSMEN ZA LJUDSKA PRAVA

ČLAN 4

Ombudsmen za ljudska prava

1. Ovim strane formiraju ured ombudsmena za ljudska prava (ombudsmen).

2. Ombudsmen će biti imenovan na mandat od pet godina koji se ne može obnoviti, od strane predsedavajućeg Organizacije za bezbednost i saradnju u Evropi (OSSE), nakon konsultacija sa stranama. On ili ona će biti nezavisno odgovorni za izbor svog osoblja. Do prenosa opisanog u članu 14 niže, ombudsmen ne može biti državljanin Bosne i Hercegovine ili bilo koje susedne zemlje. Ombudsmen koji se imenuje nakon tog prenosa biće imenovan od strane Predsedništva Bosne i Hercegovine.

3. Članovi ureda Ombudsmena moraju biti priznatog visokog moralnog ugleda i imati kompetencije na polju međunarodnih ljudskih prava.

4. Ured ombudsmena će biti nezavisna agencija. U izvršavanju svog mandata niti jedno lice ili organ strana ne može se mešati u njegovo poslovanje.

ČLAN 5

Jurisdikcija ombudsmena

1. Tvrdnje u kršenjima ljudskih prava koje prima komisija će uopšte biti upućene uredu ombudsmena, izuzev gde podnosilac prijave ne precizira dom.

2. Ombudsmen može istraživati ili na njegovu ili na njenu inicijativu ili kao odgovor na tvrdnju od bilo koje strane ili lica, nevladine organizacije, ili grupe lica koji tvrde da su žrtve kršenja

od bilo koje strane ili koji deluju u ime navodnih žrtava koje su preminule ili se vode nestalim, navodnih ili očitih kršenja ljudskih prava unutar paragrafa 2 člana 2. Strane preuzimaju da ne ometaju ni na koji način efikasnu primenu ovog prava.

3. Ombudsmen će odrediti koje tvrdnje zavređuju istragu i po kojem prioritetu, dajući naročito prioritet tvrdnjama o posebno surovom ili sistematskom kršenju i onim zasnovanim na navodnoj diskriminaciji na zabranjenim osnovama.

4. Ombudsmen će objaviti nalaze i zaključke odmah nakon završetka istrage. Strana koja je identificirana da krši ljudska prava će, u okviru određenog perioda, pismeno objasniti kako će se povinovati zaključcima.

5. Kad se prime tvrdnje koje su unutar jurisdikcije doma ljudskih prava, ombudsmen može uputiti takve tvrdnje domu u bilo kojem momentu.

6. Ombudsmen može takođe prezentirati posebne izveštaje u bilo koje vreme bilo kom kompetentnom vladinom organu ili službeniku. Oni koji prime takve izveštaje će odgovarati u vremenskom roku određenom od strane ombudsmena, uključujući i određene precizne odgovore na zaključke koje je ponudio ombudsmen.

7. Ombudsmen će objaviti izveštaj, koji, u slučaju da se lice ili entitet ne pridržavaju njegovih ili njenih zaključaka i preporuka, upućene visokom predstavniku koji je opisan u aneksu 10. na opšti okvirni sporazum sve dok takav ured postoji, kao i obratiti se za daljnje mere predsedništvu odnosno strane. Ombudsmen može takođe pokrenuti postupak pred domom za ljudska prava na osnovu tog izveštaja. Ombudsmen može takođe intervenisati u svakom postupku pred domom.

ČLAN 6 OVLAŠTENJA

1. Ombudsmeni će imati pristup i može pregledati sve zvanične dokumente, uključujući i one poverljive kao i sudske i administrativne dosjee i može zatražiti od bilo kojeg lica, uključujući i vladinog službenika, da sarađuje, davanjem relevantnih informacija, dokumenata i dosjea. Ombudsmen može prisustvovati administrativnim saslušanjima i sastancima drugih organa i može ući i pregledati bilo koje mesto gde su lica lišena slobode zatočena ili rade.

2. Ombudsmen i osoblje su obavezni da održavaju tajnost svih dobijenih poverljivih informacija, izuzev gde se to traži po nalogu doma i tretiraće sve dokumente i dosjee u skladu sa primenjivim pravilima.

DIO C. DOM ZA LJUDSKA PRAVA

ČLAN 7

Dom za ljudska prava

1. Dom za ljudska prava će se sastojati od četrnaest članova.

2. U roku od 90 dana nakon što ovaj sporazum stupi na snagu, Federacija Bosne i Hercegovine će imenovati 4 člana, a Republika Srpska će imenovati 2 člana. Komitet ministara Veća Evrope (CEO) u skladu sa svojom Rezolucijom (93) 6 nakon konsultacija sa stranama, imenovaće preostale članove, koji neće biti državljani Bosne i Hercegovine ili bilo koje susedne zemlje i odrediće jednog takvog člana za predsednika doma.

3. Svi članovi doma će posedovati kvalifikacije potrebne za imenovanje na visoku sudsku funkciju ili da su pravnici priznatih kompetencija. Članovi doma će biti imenovani na mandat od 5 godina i mogu biti ponovo imenovani.

4. Članovi imenovani nakon prenosa opisanog u članu 14 niže biće imenovani od strane Predsedništva Bosne i Hercegovine.

ČLAN 8

Jurisdikcije doma

1. Dom će dobijati aktove od ombudsmena u ime podnosioca prijave, ili direktno od bilo koje strane ili lica, nevladine organizacije ili grupe lica koji tvrde da su žrtva kršenja od bilo koje strane ili koji deluju u ime navodnih žrtava koji su preminuli ili se vode nestalim, za odluke ili prijave odluka u vezi sa navodnim ili očitim kršenjima ljudskih prava unutar okvira paragrafa 2. člana 2.

2. Dom će odlučiti koje prijave da prihvati i po kojem prioritetu da ih razmatra. Pri tome će dom uzeti u obzir sledeće kriterije:

a) da li postoje efikasna pravna sredstva i da je podnosilac dokazao da su ona sva iscrpljena i da je podnosilac registrovan kod komisije u roku od šest meseci od onog datuma kada je donesena konačna odluka.

b) dom neće razmatrati niti jednu prijavu koja je suštinski ista kao neko pitanje koje je dom već ispitao ili koje je već dostavljeno na drugi postupak ili međunarodnu istragu ili rešenje.

c) dom će, isto tako, odbaciti svaku prijavu koju smatra nekompatibilnom ovom sporazumu, očigledno nezasnovanu ili zloupotrebom prava na peticiju, d) dom može odbiti ili odložiti dalje razmatranje ukoliko se prijava odnosi na pitanje koje je trenutno u postupku pred bilo kojim drugim međunarodnim telom za ljudska prava koje je odgovorno za presudu prijava ili odlučivanje o slučajevima, ili bilo kojom komisijom uspostavljenom aneksom na opšti okvirni sporazum.

e) u principu, dom će nastojati da prihvati i da poseban prioritet tvrdnjama o posebno surovom ili sistematskim kršenjima i onim koje su zasnovane na navodnoj diskriminaciji na zabranjenim osnovama,

f) prijave koje povlače za sobom zahteve za privremene mere biće razmatrane kao prioritete, kako bi se odredilo (1) da li one treba da budu prihvaćene i ako je tako, (2) da li je od prioritete važnosti za uvažavanje postupka o zahtevu za priremene mere garantovana.

3. Dom može odlučiti u bilo kojem momentu u svom postupku da suspenduje dalje razmatranje, odbije ili izbaci prijavu na osnovu da (a) podnosilac prijave nema nameru da dalje vodi prijavu, (b) pitanje je rešeno; ili (c) iz bilo kojeg drugog razloga ustanovljenog od strane doma, nije više opravdano nastaviti ispitivanje prijave, pod uslovom da je takav rezultat u skladu sa ciljem poštovanja ljudskih prava.

ČLAN 9

PRIJATELJSKO RAZREŠENJE

1. Na početku slučaja ili u bilo kojem trenutku za vreme postupka, dom može pokušati da obezbedi prijateljsko rešenje pitanja na osnovu poštovanja prava i sloboda na koje se poziva u ovom sporazumu.

2. Ukoliko dom uspe da ostvari takvo rešenje, on će objaviti izveštaj i uputiti ga visokom predstavniku opisanom u aneksu 10. na opšti okvirni sporazum, sve dok takav uvid postoji, OSSE -u i generalnom sekretaru veća Evrope (COE). Takav izveštaj će sadržati kratki predložak činjenica i postignuto rešenje. Izveštaj o rešenju o datom slučaju može, međutim, biti poverljiv u potpunosti, ili u delu gde je to neophodno radi zaštite ljudskih prava ili uz dogovor doma i pogođenih strana.

ČLAN 10

POSTUPAK PRED DOMOM

1. Dom će razvijati pravične i efikasne postupke za presuđivanje prijava. Takvi postupci će obezbediti odgovarajuće pisane pretstavke i, po odluci doma, saslušanje usmenih argumenata ili prezentaciju dokaza. Dom će imati ovlašćenje da naredi privremene mere, da imenuje eksperte i da primora dovođenje svedoka i dokaza.

2. Dom će normalno zasedati u panelima od sedam, sastavljenih od po 2 člana iz federacije, 1 iz Republike Srpske i 4 člana koji nisu građani Bosne i Hercegovine ili bilo koje susedne države. Kada Panel odluči o prijavi kompletan dom može odlučiti po zahtevu strane u slučaju ili ombudsmena da ponovo razmotri odluku; tako razmatranje može uključiti uzimanje dodatnih dokaza gde dom tako odluči. Pozivanje u ovom aneksu na dom će uključiti, ako je odgovarajuće, i panel, izuzev ako ovlašćenje za razvijanje opštih pravila, propisa i postupaka povereno samo domu kao celini.
3. Izuzev u izuzetnim okolnostima u skladu sa svojim pravilima, saslušanja doma će biti javna.
4. Podnosioci prijave mogu biti zastupani u toku postupka od strane advokata ili drugih predstavnika po njihovom izboru, ali će isto tako biti lično prisutni, izuzev ako ih dom ne opravda po osnovu teškoća, nemogućnosti ili drugog valjanog razloga.
5. Strane se obavezuju da obezbede sve relevantne informacije i da u potpunosti sarađuju sa domom.

ČLAN 11 ODLUKE

1. Nakon zaključenja postupka, dom će odmah izdati odluku koja će istaći:
  - a) da li nađene činjenice ukazuju na kršenje njenih obaveza iz ovog sporazuma od strane pogođene strane i ukoliko je to tako,
  - b) koje korake će strana preuzeti da bi rešila taj prekršaj, uključujući i naredbe da zaustave i okončaju kršenje, novčanu naknadu (uključujući novčane i nenovčane povrede) i privremene mere.
2. Dom će doneti svoju odluku većinom glasova u slučaju da odluka celog doma rezultira jednakim brojem glasova, predsednik doma će dati odlučujući glas.
3. Zavisno od razmatranja kao što je predviđeno u paragrafu 2 člana 10, odluke doma će biti konačne i obavezujuće.
4. Svaki član će imati pravo da da posebno mišljenje o svakom slučaju.
5. Dom će dati razloge za svoje odluke. Njegove će odluke biti objašnjenje i dostavljene zainteresovanim stranama, visokom predstavniku koji je opisan u aneksu 10 u opštem okvirnom sporazumu sve dok takav ured postoji, generalnom sekretaru Saveta Evrope i OSSCE.
6. Strane će u potpunosti provoditi odluke doma.

ČLAN 12 PRAVILA I ODREDBE

Dom će donositi takva pravila ili odredbe u skladu sa ovim sporazumom, kao što može biti neophodno da bi vršio svoje funkcije, uključujući i odredbe za preliminarna saslušanja, ubrzanje odluke o privremenim merama, odluke od strane panela doma i razmatranje odluka donesenih od strane takvih panela.

TREĆE POGLAVLJE: OPŠTE ODREDBE

ČLAN 13

Organizacije zainteresovana za ljudska prava

1. Strane će unaprediti i podsticati aktivnosti nevladinih i međunarodnih organizacija za zaštitu i unapređenje ljudskih prava.
2. Strane se pridružuju u pozivu visokoj komisiji za ljudska prava OSSCE, visokom komesaru za ljudska prava UN i drugim nevladinim i regionalnim misijama ili organizacijama za ljudska prava da pomno nadgledaju situaciju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, uključujući putem

uspostavljanja lokalnih ureda i postavljanje posmatrača, izveštača ili drugih relevantnih lica na stalnoj osnovi ili na osnovu od misije do misije i da im obezbede pune i efikasne olakšice, pomoć i pristup.

3. Strane će dozvoliti pun i efikasan pristup nevladinim organizacijama radi istraživanja i nadgledanja uslova ljudskih prava u Bosni i Hercegovini i uzdržaće se da ih sprečavaju ili ometaju u njihovom vršenju ovih funkcija.

4. Sve kompetentne vlasti u Bosni i Hercegovini će saradivati sa i obezbediti neograničen pristup organizacijama utvrđenim u ovom aneksu na opšti okvirni sporazum, bilo kojem međunarodnom mehanizmu nadgledanja ljudskih prava uspostavljenom za Bosnu i Hercegovinu, nadzornim organima uspostavljenim bilo kojim međunarodnim sporazumom navedenom u dodatku na ovaj aneks. Međunarodnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju i bilo kojom drugom organizacijom koja je ovlašćena od strane Vijeća bezbednosti UN sa mandatom koji se tiče ljudskih prava ili humanitarnog prava.

ČLAN 14 PRENOS

Pet godina nakon što ovaj sporazum stupi na snagu, vlada Bosne i Hercegovine će preuzeti nadležnost za nastavak funkcionisanja komisije uspostavljene u poglavlju 2 ovog aneksa, izuzev ako se strane drugačije ne dogovore. U poslednjem slučaju, komisija će nastaviti da radi kao što je gore predviđeno.

ČLAN 15 OBAVEST

Strane će dati valjanu obavest o rokovima ovog sporazuma širom Bosne i Hercegovine.

ČLAN 16 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu po potpisivanju.